

NAZIOARTEAREN ESTRATEGIA FINKATZEKO UNEAN **TALIBANEN BASAKERIAK** **BEZAINBAT ERAGIN IZAN DEZAKE** **HANGO LURPEKO LITIOAK**

Hogei urte pasa direla, berriz ere boterea hartu dute talibanek Afganistanen. Nazioarteko estatuek gobernu berri horri begira hartuko duten postura erabakitzeke orduan talibanen pentsamolde eta politika basatiek izanen dute eragina. Alta, beste behin ere lurpean dagoenak izanen du pisu. Mineralez eta metalez ikaragarri aberatsa da Afganistan, tartean litioz, trantsizio ekologikoa bideratzeko ezinbestekoa dugun minerala. Batek arras ongi daki hori eta kalkuluak horren arabera bideraturik ditu. Zeinek? Txinak.

JENOFA BERTHOKOIRIGOIN

Litioaren Saudi Arabia bihurtu daiteke Afganistan” irakurri zitekeen 2010eko AEBen Defentsa ministerioaren barne-dokumentu batean, garaian *The New York Times* komunikabideak argitara ekarri zuen horretan. Amerikar geologoak konturatu ziren litioz biziki aberatsak zirela Afganistango lurrak, haien kalkulu ofizialen arabera, 1.000 bilioi dolarreko balorea irudikatzeraino. Munduko erreserba inportanteenetarikoak ere dela entzun da azken egunetan –Australia, Txile edota Argentina bezala-. “Urre zuria” izenez ezaguna da mineral hau, eta duela bi hamarkada arte interes gutxi sortzen bazuen ere, 2000az geroztik erabat bestelakotu da honen garrantzia. Eskaera puztu egin da eta emendatuz doa egunez egun, urtero %20 handituz mundu mailako ekoizpena –2017an 43.000 tona ustiatu ziren, 2010ean 28.100 tona zirenean-. Arrazoia: teknologia berrientzat ezinbesteko osagaia da. Besteak beste, mugikorretan, ordenagailuetan, eolikoei eta eguzkiari esker ekoizturiko energia metatzeko guneetan zein auto elektrikoetan kausitzen dugun minerala da.

Hori horrela, gure kontsumo goseasetzeko bidean, beharrezkoa zaigun urrea da, eta gainera, klima larrialdiari aurre egiteko bidean, “trantsizio” gisa aurkezturiko aldaketak gauzatzeko ezinbestekoa izanen dugu gerora ere. Demagun, *Green Deal* edo Itun Berdearen baitan, Europako Batzordeak era-

bakia du 2035ean debekatuko duela gasolinaren ala dieselaren bidez dabiltzan autoen salmenta. Hemendik hamalau urtera Europar matrikulaturiko auto berri guztiak elektrikoak izan behar dira. “Deskarbonizazioa lehentasun bihurtu da nazioarteko helburu klimatikoei erantzuteko, eta 2010etik geroztik energia berriztagarrietara bideratu inbertsioak azkarki emendatu dira (3.800 bilioi dolar inguru). 2020an, 500 mila milioi dolarretik gora bideratu ziren karbono-igorpen txikiko teknologien inbertsioetara (hidrogenoa, CO2 harrapaketa eta gordeketa, ibilgailu elektrifikatuak...); hots, hidrokarburoen bilketaren eta ustiapenaren sektorera baino gehiago”, irakurri daiteke *Métaux et terres rares: vers une pénurie source de tensions géopolitiques* (Metal eta lur arraroak: eskasia, tentsio geopolitikoaren iturri) artikuluan. Europar Batasunari dagokionez, litio beharra 60 aldiz biderkatuko da 2035rako.

Hots, garai batez petrolioa izan zena izanen da hemendik gutira litioa: gurean eta bere horretan aitzina egiteko ezinbestekoa dugun baliabidea; ustiapenak kalte ekologiko eta sozialak ondorioztatzen dituena; kantitate mugatua dagoena eta nola ez, ondorio geopolitikoak eraginen dituena –ez da dudarik, Afganistani begira nazioarteko estatuek hartuko dituzten erabakietan mineral honek eragina ukanen duela-.

Gainera, uranioa, aluminioa, urrea, kobrea, kromitea, platinoa zein zilarra,

bestelako mineral eta metal anitzen kagunea da Afganistan: orotara 1,1 eta 1,4 milioi tona artean, diruz, ia 2.500 bilioi euroko aberastasuna. “Teknologia modernorako ezinbesteko osagaiak dira. Mugikorretan, telebistetan, motore hibridoetan, ordenagailuetan, laserretan zein baterietan, denetan daude”, *The Diplomat* komunikabidearen *Afghanistan’s mineral resources are a lost opportunity and a threat* (Parada galdua eta arriskua dira Afganistango baliabide mineralak) erreportajearen irakurri daitekeenez.

TXINA: TRANTSIZIOA ERABAKI GEOPOLITIKOEI TXERTATURIK

AEBek eta Erresuma Batuak abiatu Afganistanen inbasiotik hogei urte odoltsu pasa direla, talibanak berriz ere boterean dituzte Afganistanen eta ikusteke dago nazioarteko estatuek eta instituzioek zer nolako aitortza bideratuko dien talibanen gobernuari. Abuztuaren 15az geroztik, hots, Ashraf Ghani orduarako presidentearen ihesaz geroztik Txinak du argienik plazaratu talibanekin ere harremanak mantentzeko irekidura. Justuki krisi klimatikoari aurre egiteko estrategiari segi ari delako bere erabaki geopolitikoaren bideratzen –eta bistan da, horrek ekonomikoki ondorioztatuko dion aberastasanari so eginez-.

Noski, sinbolikoki eta politikoki pisu handia du Txinarentzat AEBen porrotaren sinbolo den Afganistanen sendoki kokatzeak. Noski, auzo dira, 76 kilome-

LURPEKO ABERASTASUNA

Mineralez eta metalez biziki aberatsa da Afganistango lurpea. Tartean daude deskarbonizazioa bideratzeko ezinbesteko izanen ditugun osagaiak.

troko muga dute bien artean eta Pekinnek harreman onak mantendu nahi ditu talibanekin, azken hauek iugur komunitatearekin harremanik ez garatzeko –Xinjiang eskualdeko musulmanak dira eta Pekinen partetik sekulako jazarpenak, diskriminazioak eta kontrolak pairatzen dabilta; gaurko egunean milioi bat iugur baino gehiago dira “berreziketa politikorako esparruetan” preso eta isolaturik-. Baina oroz gainera badaki Afganistango lurretan gordetako mineralak ezinbestekoak izanen dituela gero hurbil eta ertainean.

Teknologiaren eta trantsizioaren merkatuan Txinak du nagusitasuna, europarrok Pekini erabat dependente bihurtzeraino –Europako Batzordearen arabera, EBk burutu lur arraroen inportazioen %98 Txinatik dator-. Nagusitasun hori segurtatzeko ezinbes-

tekoak ditu mineral guneen kontrola edota jabetza. Kalkuluak eginak ditu Txinak: 2049rako munduko lehen indarra bihurtuko dela dio eta besteak beste, energia iturri berri hauek eduki izana du aberastasunaren oinarrian.

Horretara ailegatzeko *Belt and Road* edo Gerrikoa eta Errepidea egitasmo erraldoia aurkeztu zuen 2013an Xi Jinpinggek, *Zetaren Bide Berria* izenez ezagun egindakoa eta Txina Afrika Ekialdeari eta Mediterraneoari lotzen dituena, Ekialde Hurbila eta Erdialdeko Asia trabeskaturuz. 125 estaturekin hitzarmenak izenpeturik ditu eta batzere ere azpiegiturretan (autobide, portu, tren bide zein gas eta olio bide) zentratutako 3.000 egitasmo ditu abiatuturik. Besteak beste, energia eta mineralak bideratzeko asmoz. Afganistanekin ere izenpetu zuen lehen protokoloa

2016an, hainbat hitzarmen mahai gaineratuz eta segurtasunaren baldintza bermatua bazaio, talibanekin ere bide beretik segituko duela pentsa daiteke.

Alta, mineralen ustiapena garatzeak ondorio ekologiko eta sozial dramati-koak lituzke jada kinka larrian diren afganiarrentzat. Aldi honetan ere mende-baldetarron interesen izenean, berdez pintaturiko gure kontsumo frenetikoan segitzeko gisan. Lehengaietan aditua den Guillaume Pitron kazetariak argiki dio: “Guk, mendebaldeko herrialdeok, ez dugu nahitaz hartu nahi ‘meatzen zama’, eta uzten diegu ekoizpena beste herrialde batzuei, meatze bat beti delako zikina, minerala ateratzea eta fintzea ingurumen-kostu jasanezina delako. Mundu berdeagoa nahi dugu, baina ez dugu berdearekin lotutako kutsadura gurean nahi”. ●

ZINKUNEGI
OPTIKA

NINA MÛR
eyewear

Egurrezkoak
Eskuz landuak banan-banan
Jasangarriak
Arinak eta erresistenteak
Kalitate handiko eguzki-lenteak

Hernani 23, 20004 Donostia · 943 420 624 · zinkunegioptika.com